

Hazırlayan:
Adem Köşlü

Cildiyecilik Yapmayan Cildiyecilerden; Dr. Cenab Şahabeddin

Taha Toros'un bize hediye ettiği Cenab Şahabeddin'e ait gençlik fotoğrafı

Toplumda Cenab Şahabeddin'in cildiyece olduğunu bilen hemen hiç kimse yoktur. Hatta doktor olduğunu bilenlerin sayısı da son derece azdır. Peki bu durumun sebebi nedir ?

Önce yaşam hikayesi ile başlayalım.

Cenab Şahabeddin 1867 yılında Fatih'te Draman Mahallesi'nde doğmuştur. Babası Plevne'de şehit olan Osman Şahabeddin Bey'dir. Annesi eski İstanbullulardan İsmet Hanım'dır. İlk tahsilini Tophane'deki Fevziye Mektebi'nde tamamladıktan sonra, Eyüp Askeri Rüştiyesi'ne daha sonra da Tıbbiyeyi Askeri İdadisi'ne girmiştir. Her yıl birinci çıkmak suretiyle Tıbbiyeyi birinci olarak bitirmiş ve Haydarpaşa Hastanesi'ne tayin edilmiştir.

Bir yıl sonra da açılan müsabaka imtihanını birincilikle kazanmış ve hükümet hesabına tahsil için Paris'e gönderilmiştir. Paris'te bir taraftan tıbbiyeye diğer taraftan da edebiyat fakültesine devam etmiştir. Tıpta "Deri ve Zührevi Müttehassıslığı" vesikasını,

edebiyatta da o günün söyleyişi ile "Lisansiyesi es letr" rütbei aliyesini ihraz etmiştir (1).

Yolların Sesi Gazetesi'nde anonim olarak yazılmış, ancak gazetenin sahip ve umum neşriyat müdürü Eminefendioğlu Fazıl Mahmut tarafından kaleme alındığını düşündüğüm bu bilgiler son derece kıymetlidir. Sayın Fazıl Mahmut bu bilgiyi bizzat pasaportunu gösteren Cenab Şahabeddin'den aldığını yazmaktadır.

Kanıtı dayalı olması nedeniyle bu bilgi oldukça önemlidir. Hakkında yazılan hemen tüm yazılarda doğum yeri Manastır, doğum tarihi de 1870'tir. Bu bilgilerin kesin kaynağı belli değildir.

Zaman zaman bir "Cenab Şahabeddin Müzesi" açma fikri ortaya atılmaktadır. Eğer bu mümkün olursa o takdirde mevcut evraklardan belki hakikat daha net biçimde ortaya çıkacaktır.

Dört sene süren bu tahsil devresinden sonra Cenab Şahabeddin vatana avdet etmiş ve yurda döndükten sonra hekim yüzbaşı olarak Mersin, Rodos, Cidde'de çeşitli görevlerde çalışmıştır.

Yurt dışında dört yıl çalışarak edindiği bilgi ve tecrübeleri bir cildiye uzmanı olarak değerlendirmek yerine, karantina hekimliği gibi uzmanlık gerektirmeyecek bir konuda çalışması ilginçtir. Ayrıca emekliliğine kadar nerdeyse doktorluk mesleğiyle ilgili olmayan müfettişlik görevi yapması da bir o kadar ilginçtir.

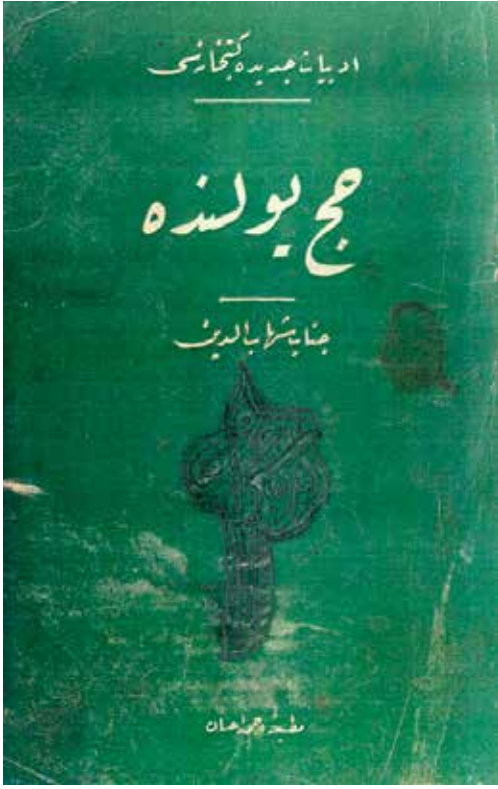
Bu noktada kısa da olsa biraz da edebiyatçı kişiliği ve şairliğinden söz etmek istiyorum. Okuduğumuz kaynaklarda çok genç yaşlardan itibaren Cenab Şahabeddin'in edebiyata ve şiire ilgi duyduğu belirtilmektedir. Başlangıçta divan edebiyatı tarzı şiire uğraşırken, daha sonra Batı tarzı şiire yöneldiği görülüyor. Bundan sonra Tevfik Fikret'in başını çektiği ve Halid Ziya Uşaklıgil gibi yazarların temsil ettiği yenilikçilik hareketinin içinde oldu. Edebiyatı Cedide grubu yazarları daha çok yazılarını Servet-i Fünun Dergisi'nde yazdıklarından, Servet-i Fünuncular olarak da bilinirler. Bu yeni edebiyat akımı başta gençler olmak üzere önemli bir kesimin dikkatini ve ilgisini çekmiştir.

Yazışma Adresi/ Correspondence:

Adem Köşlü,
Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma
Hastanesi, Emekli Şefi,
İstanbul, Türkiye
E-posta: ademkoslu@gmail.com

@Telif Hakkı 2016 Türk Dermatoloji
Derneği Makale metnine www.
turkdermatolojidergisi.com web
sayfasından ulaşılabilir.

@Copyright 2016 by Turkish Society
of Dermatology - Available on-line
at www.turkdermatolojidergisi.com

Hac Yolunda. Cenab Şahabeddin. Matbaa-i Ahmet İhsan 1325 [1910]. İstanbul.

Edebi kişiliği ve edebiyatçı olarak yapıtlarının değerlendirilmesi bize düşmez. Bununla beraber hakkında yazılanlardan anlaşıldığı üzere şiirlerinde müzikaliteye önem verdiğini görüyoruz. Şiirde ahenk unsuruna önem vermiştir. Ona göre sanat, sanat içindir hatta sanat güzellik içindir. Ona göre şiir, sözcüklerle yapılmış bir resimdir. Aynı zamanda, şiirlerinde nükteye, söz oyunlarına, zeka gösterişlerine önem verir. Hiç duyulmamış mecaz, imge, teşbih ve istiarelere sıkça yer vermektedir.

“Elhan-ı Şita” en ünlü şiiridir. Kış mevsimini anlatır. Türk edebiyatında doğayı anlatan en önemli şiirlerden birisidir. Kış manzaralarından, kar yağışının bıraktığı izlenimlerden söz etmiştir.

Cenab Şahabeddin aynı zamanda bir düz yazı ustasıdır. Tanin, Hürriyet, Kalem ve Hak gazetelerinde çeşitli konularda makaleler yazmıştır.

Cidde’ye sağlık müfettişi olarak gönderildiğini biliyoruz. Cenab’ın Cidde’ye gidişi, Türk edebiyatına, en güzel gezi hatıralarından biri olan ‘Hac Yolunda’ adlı eserini kazandırdı. Suriye izlenimlerini de Sabah Gazetesinde ‘Suriye Mektupları’ adıyla yayımladı. Bunlardan başka Afak-ı Irak, Avrupa Mektupları adlarında seyahat intibalarını yazdığı kitapları vardır.

1914’te emekliye ayrıldıktan sonra Darülfünun’da “Batı Edebiyatı”, “Fransız Dili” ve “Türk Edebiyatı Tarihi” dersleri okutmaya başladı.

Bu dönemde başına bir şanssızlık geldi. İstanbul’da edebiyat dersleri verdiği üniversitede Kurtuluş Savaşı’na karşı çıkan

konuşmalar yaptı. Gazetelere röportajlar verdi, yazılar yazdı. Ulusal mücadele hakkında ağır sözler söyledi. Benzer düşüncelere sahip olan diğer öğretim üyeleri olan Ali Kemal, Rıza Tevfik ve Hüseyin Danişli ile birlikte üniversiteden zorla istifa ettirildi. Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra pişman olup, özür diledi. Gazi Hazretlerini öven şiirler yazdı (2).

Sonuçta af edildi. Ancak bundan sonraki yaşamında adeta inzivaya çekildi. Bu polemik konusu olan mevzuu bir kenara bırakarak tekrar esas konumuza dönelim.

Dr. Cenab Şahabeddin neden cildiyeçilik yapmamıştır. Şu ana kadar bir reçetesi veya kartvizitine rastlanılmamıştır. Ne gariptir ki bu konular günümüze kadar irdelenmemiştir. Yine araştırmalarımızı sürdürürken bu durumlara karşılık gelecek çok makul bir yazıya rastladım. H. Nazım imzalı yazıda şöyle anlatılıyor; “Öyle zannediyorum ki Cenab, mesela velisinin sevkî, yahut kendisinin ani bir heves neticesi olarak iktisab etmiş olduğu tababeti ciddi ve daimi meslek edinebilseydi memleketimiz belki bütün medeniyet aleminde ismi maruf bir Türk alimi yetiştirmiş olurdu. Çünkü burada mektep tahsilini bitirdikten sonra onu ikmal için Avrupa’da bulunduğu zaman bile tıp ile ‘ihmal addedilecek kadar’ az meşgul olmuş, buraya avdetinden sonra ise onu hemen tamamen mühmel bırakmış olduğu halde karantina tababeti için müsabakaya dahil olduğu zaman hey’et mümüyeninen taktiramiz alkışları ile o memuriyete kabul edilmiş olduğunu hepimiz biliriz” (3).

H. Nazım’a göre Cenab bu mesleği (doktorluğu) kendi isteği ile seçmemiştir. Diğer taraftan eğer tıp ilmini sevse idi medeniyet aleminde kendini kanıtlayabilirdi.

Bu düşünceler Ahmet Reşit Rey’e (1870, Çankırı-1956) aittir. Kendisi valilik, dahiliye nazırlığı, Galatasaray Lisesi öğretmenliği, İzmir Milletvekilliği yapmış değerli bir düşünce ve siyaset adamıdır. İstifasından sonra edebi tercümelemlerde ve fikir hayatında da başarılı olmuştur. Yazarlık ve edebiyat hayatında H. Nazım takma adını kullanmıştır.

Tabiidir ki bu konuda en doğru cevap bizzat kendi ağzından ve kendi kaleminde çıkan ifadeler olacaktır. Bu kez de şans yüzümüze güldü. Aşyan’daki Tevfik Fikret Müzesi müdürü, dostumuz Sayın Ata Yersu bizim için yapmış olduğu araştırmalar sonucunda beklediğimiz kaynağa ulaştı.

Peyam Gazetesinin 1923 yılında yayınlanan “Hekimlik” isimli makalesinde bakın Cenab Şahabeddin bu konuyu nasıl açıklıyor (4).

“Bana sık sık sorarlar; “Niçin hekimlik etmiyorsun?” bu suale mevsimin derece-i hararetine ve esen rüzgarın istikametine tabi, baştan savma bir cevap veririm.

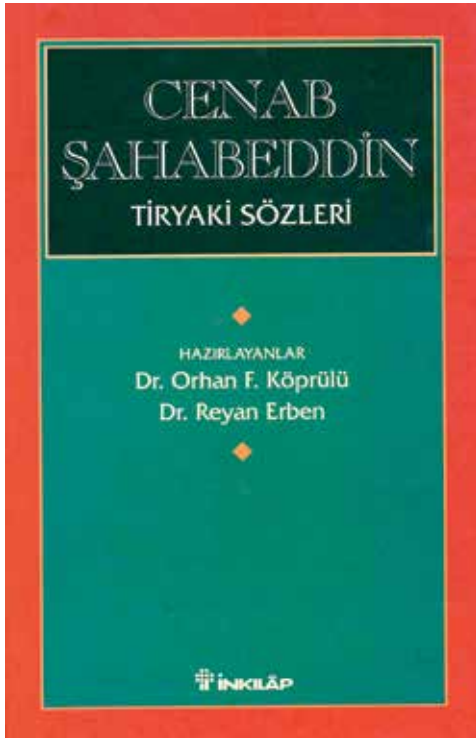
Hakikat de beni icra-i tababetden men eden pek çok sebepler vardır. Biri şu ki hasta kokusu bana ağır gelir. Bir müteverrimin sıvışık, terli göğsüne kulağım ma elmemnuneye yaslanmaz. İltahab-ı kasabat ile uğraşmaktansa kitap-ı edebiyat ile meşgul olmayı tercih ederim. Rivayete göre tabiatıta her zevk varmış; benim tabiatımda zevk-i teşhis ve zevk-i tedavi yoktur...”

Cenab Şahabeddin şiirlerinde ve nesir yazılarında Arapça ve Acemce kelimeleri bol bol kullanmıştır. Lugatları karıştırarak sadece halkın değil, aydınların da bilmediği birçok kelimeyi eserlerine taşıması bilinen bir özelliğidir. Bu metinde benzer

şekilde hareket etmiş ve tercümesi çok güç kelimeler kullanmıştır. Bu yüzden altı çizili bazı kelimeleri olduğu gibi aldım.

Şimdi daha iyi anlaşılıyor ki Cenab Şahabeddin doktorluğu sevememiş, kan, cerahat, hasta kokusu gibi konuları tababetin doğal unsurları olarak kabullenip kendi ifadesi ile bir zevk-i tababeti bir türlü tadamamıştır.

Türk Edebiyat Tarihi'nde seçkin bir yeri olan, aynı zamanda Türk Dermatoloji Tarihi'nin de kıymetli bir üyesi olan Cenab Şahabeddin tıpkı "Elhan-ı Şita" şiirinde olduğu gibi "Lapa Lapa" kar yağışının olduğu 12 Şubat 1934 tarihinde vefat etmiş ve Bakırköy'deki mezarlığa defnedilmiştir. Müeyyet Adnan, Şadiman, İsmet Rasin isminde üç erkek, ve Sara Şivezat, Reşika isminde iki kızı olan ünlü doktor ve şairin mezarı kendisinden evvel ölen üçüncü kızı Desita'nın yanındadır.

Köprülü OF, Erben R. Tiryaki Sözleri. İnkilap Yayınevi. İstanbul 1998

Kendisini rahmet ve saygı ile anarken özlü sözler içeren ünlü kitabı "Tiryaki Sözleri"nden bazı örnekler vermek istedim.

Yüksek tepelerde hem yılan, hem kuşa rastlanır; birisi sürünerek, öteki uçarak yükselmiştir.

Kalp söze başlayınca akıl sağır olur.

Her yük omuzdan indirilebilir, senelerin yüklediği yaş yükü müstesna!

Gündüz kandilini hazırlamayan, gece karanlığa razı demektir.

Köpeğe gem vurma, kendini at sanır.

Rütbe aldıkça kibirlenenler, yangın kulesine çıkınca dürbün oldum zannedenlerdir.

Köhne fikirler paslanmış çivilere benzer; söküp atmak çok zordur.

Duygularımızla hareket ettiğimiz vakit, aklımızı geri plana iteriz.

Ancak cücelerdir ki küçüldüklerini hissetmezler.

Karga, adını değiştirse de, sesinden tanınır.

İyiliği yalnız iyiler anlar, fenalığı herkes.

Güzel fikir ihtiyarlamaz. İhtiyarlamadığı için, ölmez de. Örneğin bir Mevlana, bir Yunus dünya durdukça insanlar tarafından hatırlanmayacaklar mı?

Yoksulluğun olduğu yerde; namus, şeref, onur, erdem fazla barınamaz.

Pahalı başka, kıymetli başkadır.

Çenesi düşmedikçe ihtiyarlar az söylerler. Zira hayat onlara sözün faydasızlığını öğretmiştir.

Onurlu ve gururlu insanlar, küçük düşmemek ve küçülmek için, her adımlarını dikkatli atmalıdırlar. Bir kitap ilmi var birde hayat ilmi, olgun insan heralde ikisindedir vakıf olan oluyor.

Vesaire sözünü pek severim zihnimin ayıbını örttüğü için.

Akarsu, ne güzel hayat dersidir: Küçük engellerin üzerinde köpürür; büyüklerin yanından sessizce geçerir.

Kaynaklar

1. Anonim. Cenap. Yolların Sesi. 1934, 15. Sh 304.
2. Yurdanur C. Cenap Atatürk düşmanı mıydı? Tercüman Gazetesi, 28 09 2003.
3. Nazım H. Cenap Şahabettin. Yolların Sesi. 1934, 15. Sh 301.
4. Şahabettin C. Hekimlik. Peyam. 1923, No 1123.

Doç. Dr. Adem Köşlü
ademkoslu@gmail.com